

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/KL/KSO/2021/474

BETREFT: Verplichte aanschaf van een laptop – uitrol Digisprong-project.

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangst: 13 september 2021.

1.2. Verzoekers

(W) en (X), ouders van een leerling.

1.3. Verwerende partij

- School: (Y).

- Schoolbestuur: (Z).

1.4. CZB

Bij aangetekende brief van 11 september 2021 zenden de verzoekers hun klacht aan het secretariaat van de Commissie.

Bij aangetekende brief van 16 september 2021 wordt de verwerende partij door het secretariaat in kennis gesteld van de klacht, gewezen op de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen en uitgenodigd voor de zitting van 15 oktober 2021.

Bij e-mail van 16 september 2021 worden de verzoekers uitgenodigd voor de zitting van 15 oktober 2021.

Bij aangetekende brief en e-mail van 1 oktober bezorgt de verwerende partij het secretariaat van de Commissie een verweerschrift.

Bij e-mail van 1 oktober 2021 wordt de verzoekers een afschrift van het verweerschrift overgemaakt.

Bij e-mails van 12 oktober 2021 en 14 oktober 2021 wordt de verwerende partij door het secretariaat van de Commissie gevraagd een aantal bijkomende stukken over te maken. De gevraagde stukken worden door de verwerende partij bezorgd bij e-mails van 14 oktober 2021 en 15 oktober 2021.

2. INHOUD van de KLACHT

De klacht is gericht tegen de wijze waarop de school het Digisprong-project uitrolt, waarbij zij de verplichting oplegt om vanaf het schooljaar 2021-2022 via een partner van de school een laptop aan te kopen of te huren en de van de overheid ontvangen middelen in het kader van Digisprong zal aanwenden in de vorm van een tegemoetkoming t.b.v. 510 EUR die verspreid over 3 schooljaren zal worden verrekend via de schoolfactuur. Volgens de verzoekers, wiens zoon reeds beschikt over een eigen laptop, die privaat werd aangeschaft om toegang te hebben

tot de digitale leermiddelen (Smartschool) en om zo maximaal mogelijk te kunnen gebruik maken van het online aanbod tijdens de verschillende quarantaineperiodes, worden de ouders daardoor met onnodig hoge kosten worden opgezadeld.

De verzoekers geven in hun klacht volgend chronologisch feitelijk overzicht.

Nadat de verplichte aanschaf van een laptop via de school reeds aan bod was gekomen tijdens de infosessies voor het 3^e leerjaar eind april 2021, ontvingen de ouders hieromtrent een infobrochure op 11 juni 2021.

Na lezing van deze infobrochure hebben de verzoekers op 14 juni 2021 per e-mail een aantal vragen en bedenkingen, onder meer inzake het verplichtend karakter van de aanschaf via de school en de voorwaarden inzake de tegemoetkoming, aan de directie en de ouderraad overgemaakt, waarop zij een reactie ontvingen op 15 juni 2021 resp. 1 juli 2021.

Intussen hadden de verzoekers hun zoon ingeschreven voor het 3^e leerjaar. Deze inschrijving werd aangepast na het behalen van een B-attest.

Op 6 juli 2021 en 23 augustus 2021 ontvingen de verzoekers van de school een herinnering om de laptop te bestellen.

Nadat de verzoekers op 27 augustus 2021 via een e-mail aan de ICT-coördinator en de financieel directeur van de school opnieuw hun bezwaren tegen de door de school opgelegde regeling inzake de aanschaf van een laptop hadden geuit, ontvingen zij diezelfde dag van de algemeen directeur de mededeling dat wanneer geen laptop werd aangeschaft via de voorgeschreven weg, zij “de vrijheid hebben” dringend een andere school te zoeken. De algemeen directeur liet daarbij verstaan dat wanneer het schoolreglement met de modaliteiten inzake de aanschaf van de laptop niet zou worden ondertekend, hun zoon immers niet kon ingeschreven blijven.

Inzake het schoolreglement 2021-2022 stellen de verzoekers dat dit op 1 september 2021 bij aanvang van het schooljaar niet online (website/Smartschool) beschikbaar was. Op 7 september 2021 ontvingen zij via hun zoon voor ondertekening een inlichtingenfiche, met daarin een verwijzing naar het schoolreglement, alwaar onder punt 3.2. Persoonlijke documenten / Boeken en lesmateriaal het volgende is vermeld: “Je hebt een eigen laptop, gekocht of geleased via de school. In de 3de graad aso en tso krijg je een laptop in bruikleen. Bij het kopen of leasen van het toestel hoort een contract waarin een aantal gebruiksregels worden vastgelegd.”

Op 8 september 2021 vond een infomoment met de klastitularis plaats, waar bleek dat de digitale content/digitaal lesmateriaal te raadplegen zou zijn via het Smartschool-platform en dat geen specifieke (extra) software nodig was.

Volgens de ouders leidt de regeling van de school ertoe dat onnodig (hoge) kosten gemaakt worden, die in eerste instantie door de ouders dienen gedragen te worden. De tegemoetkoming wordt bovendien gespreid over 3 jaar, en is gebonden aan een aantal stringente voorwaarden. De verzoekers wijzen erop dat volgens de opzet van de regeling inzake Digisprong de school eigenaar zou zijn van de middelen, en werd het principe van BYOD (bring your own device) toegestaan op vraag van scholen die reeds een dergelijk project hadden lopen (huurkoop).

Omwille van het uitblijven van afdoende antwoorden op hun vragen van 14 juni 2021 en 27 augustus 2021, stellen de verzoekers in de onmogelijkheid te verkeren om de “inlichtingenfiche” te ondertekenen, waarbij men zich akkoord dient te verklaren met het schoolreglement 2021-2022. De verzoekers stellen daarbij dat dit schoolreglement niet ter sprake is gekomen op de verschillende infomomenten, in de laptop-brochure van 11 juni 2021 of bij de herinschrijving op 7 mei 2021 (zoals aangepast op 30 juni 2021). Het reglement kwam eerst aan bod tijdens het telefonisch gesprek van 27 augustus 2021 en was niet beschikbaar vóór 1 september 2021.

Concreet beklagen de verzoekers zich over het volgende:

1. Het BYOD-principe blijkt hier niet te gelden voor perfect bruikbare middelen, wat ingaat tegen de geest van het decreet en een ernstige beperking van de keuzevrijheid inhoudt;
2. Het uitblijven van duidelijke afspraken i.v.m. de financiële regeling; het financieel risico ligt volledig bij de ouders.
3. Onduidelijkheid over het in rekening brengen van licentie/content
4. Onduidelijke (slinkse?) communicatie
5. Onduidelijkheid over wie wat aanbiedt, eigenaarschap: koopt men via de school (cfr. Schoolreglement) of van de school (cfr. Laptop-brochure “diegene die de school aanbiedt”)?
6. Onduidelijkheid in het schoolreglement, waar sprake is van een contract (“Bij het kopen of leasen van het toestel hoort een contract waarin een aantal gebruiksregels worden vastgelegd.”) → wat staat er in dat contract? Het lijkt de verzoekers niet gebruikelijk te moeten instemmen met een schoolreglement, wanneer daar een contract aan verbonden is waarvan men de inhoud niet kent.

3. INHOUD van het VERWEER

3.1. Onder een punt ‘1) Formeel verweer’ voert de verwerende partij aan dat de klacht als onontvankelijk moet worden beschouwd, vermits de zoon van de verzoekers niet in de school is ingeschreven. Nadat de verzoekers zich op de inlichtingenfiche niet akkoord verklaarden met het schoolreglement, waardoor hun zoon strikt genomen niet ingeschreven was, werd op 17 september 2021 melding gemaakt van een inschrijving in een andere school.

3.2. Onder een punt ‘2) Inhoudelijk verweer’ geeft de verwerende partij vooreerst een algemene toelichting bij haar ICT-beleidsplan.

In dat beleidsplan werd in 2017 gekozen om te starten met een laptop-project waarbij elke leerling over een termijn van zes jaar zou beschikken over een individuele laptop. Er werd in het schooljaar 2017-18 gestart in het 5de jaar bso-Kantoor en bso-Verkoop, waarbij ouders de keuze hadden tussen de aankoop of de huur van een laptop, met de mogelijkheid tot een afbetalingsregeling. In september 2019 startte het laptopproject in het 1ste jaar, in september 2020 werd dit doorgetrokken in het 2de jaar. Voor de eerste graad werd gekozen voor een andere aanpak waarbij door de school aangekochte laptops tijdens de lessen werden ter beschikking gesteld van de leerlingen. De planning was om vervolgens in september 2021 in het 3de jaar te starten met het laptop-project zoals in de bso-studierichtingen.

In het 2de trimester van het schooljaar 2020-2021 werd beslist het beleidsplan aan te passen omdat 1) in de 1ste graad sommige leerlingen thuis niet over een computer bleken te beschikken, en daardoor geen gelijke kansen hadden om hun schoolwerk af te werken; 2) tijdens de coronaperiode (lockdown) werd vastgesteld dat in sommige gezinnen geen of slechts één computer aanwezig was, een probleem dat toen door de school werd opgelost door laptops uit te lenen (circa 180 laptops) en 3) er aangekondigd werd dat er een Digisprong zou komen waarbij de overheid middelen ter beschikking zou stellen.

In het aangepaste beleidsplan, waarmee de schoolraad akkoord ging op 27 mei 2021, is voor het schooljaar 2021-2022 het volgende voorzien:

- 1) Leerlingen van het 1ste t.e.m. het 4de jaar en het 5de jaar bso moeten een laptop aankopen of huren;
- 2) leerlingen van het 6de en 7de jaar bso zetten het lopende laptop-project voort;
- 3) leerlingen van de 3de graad aso en tso krijgen een laptop van de school ter beschikking (mits waarborg).

Dit vertaalt zich in volgende financiële regeling:

- 1) Voor het 1ste t.e.m. 4de jaar en 5de jaar bso is voorzien in 3 mogelijkheden: ofwel aankoop: €599 ofwel huur over drie jaar: €19.60 per maand (waarborg 6 maanden) ofwel huur over vier jaar: €14.75 per maand (waarborg 8 maanden).

In de drie gevallen krijgen de ouders vanuit de Digisprong-middelen een tegemoetkoming van €510, betaald via de schoolrekening, gespreid over drie schooljaren: 3x (€70/€50/€50). De netto kostprijs voor de ouders bedraagt aldus €89 (bij aankoop), €156.40 (bij huur over drie jaar) en €168.50 (bij huur over vier jaar).

2) Voor het 6de en 7de jaar bso worden de lopende contracten voortgezet en krijgen de ouders respectievelijk twee en één jaar een tegemoetkoming van €340 of €170, betaald via de schoolrekening.

3) Voor de 3de graad aso/tso betalen de ouders een waarborg van €50 voor de ontleende laptop.

Op de argumenten aangehaald in de klacht wordt vervolgens als volgt gerepliceerd.

Inzake de hoge kosten voor ouders, meent de verwerende partij erop dat gezien de kostprijs van de laptop grotendeels gecompenseerd wordt doordat de Digisprong-middelen van de overheid (€510) integraal worden doorgespeeld via de gespreide tegemoetkoming op de schoolrekening, de resterende uitgave voor de ouders een verantwoorde kost is voor de permanente beschikbaarheid van een degelijke laptop met inbegrepen een uitgebreide dienstverlening. Verder wijst verwerende partij erop een financieel vangnet te voorzien voor ouders die niet de mogelijkheid hebben de laptop te betalen en stelt zij naar een kostenverlaging te streven voor de aankoop van boeken, door op zoek te gaan naar digitale methodes (bv. wiskunde).

Voor wat betreft de procedure waarmee het laptopproject werd uitgerold, voert verwerende partij aan in overeenstemming met het oorspronkelijke ict-beleidsplan op 9 december 2020 de ouders van het 2de jaar geïnformeerd te hebben dat vanaf het schooljaar 2021-2022 in het 3de jaar een laptop via de school zou moeten aangekocht of geleased worden. N.a.v. de aankondiging van de Digisprong-middelen vanuit de overheid, werd de strategie zoals hoger gesteld evenwel herbekeken. Verwerende partij erkent dat haar uiteindelijke communicatie eerder laat was: op 8 juni 2021 kregen de ouders via Smartschool de melding van het laptop-project met aankondiging van de uitgebreide infobrochure, die vervolgens op 11 juni 2021 werd verstuurd via Smartschool. Verwerende partij stelt dat het voor haar niet mogelijk was vroeger volledige en transparante info te geven: zo lang de richtlijnen van de overheid niet volledig duidelijk waren konden immers geen concrete afspraken met de leverancier gemaakt worden.

De verwerende partij besluit dat:

- de school bij de uitwerking van het laptop-project binnen de regelgeving van de Vlaamse overheid is gebleven;
- de uitwerking van het laptop-project besproken en goedgekeurd is binnen de schoolraad;
- de communicatie aan de ouders – hoewel eerder laat – duidelijk en volledig was;
- ouders voor de financiële afhandeling een keuze konden maken uit verschillende modellen, waarbij de gespreide tegemoetkoming voor een beperking van de kostprijs zorgt en flankerende maatregelen waren voorzien en werden toegepast.

Omwille van deze redenen verzoekt de verwerende partij de Commissie de klacht te verwerpen.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur: 15 oktober 2021 om 11u15.

4.2 Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

4.3 Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel VII.2 Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs en de ministeriële besluiten van 14 juli 2015 en 21 mei 2019 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt samengesteld:

De heer Bengt Verbeeck, voorzitter.

Ivo Van Genechten, Rita Lambregts, Paul De Cock en Ingeborgh Verbruggen, leden.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

- Voor verzoekende partij: (W) en (X), verzoekers.

- Voor verwerende partij: (Y), algemeen directeur.

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging eenparig de volgende conclusies en beslissing opgesteld.

5. BESLISSING

5.1. Regelgeving

** Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966.*

Artikel 13 bepaalt dat de Lid-Staten zich engageren om het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

** Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.*

Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor te zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

** Grondwet.*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

** Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs*

Art. VII.5. De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake :

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en artikel 6, 6°, van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding en de bijdrageregeling bedoeld in artikel 27bis en 27ter, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997;

2° ...

3° de niet-naleving van de bepalingen omtrent de bevoegdheden en de besluitvormingsprocedures bedoeld in artikel 18 tot en met 22 van het decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad.

Wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan zij beslissen om :

1° een gedeeltelijke terugbetaling van het werkingsbudget van de betrokken school of centrum, het betrokken centrum voor leerlingenbegeleiding of de betrokken school voor deeltijds kunstonderwijs op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van dat werkingsbudget en kan er niet toe leiden dat het aandeel in het werkingsbudget dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn;

2° ...

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse Regering verstreken is. Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur of het betrokken bestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

** Codex Secundair Onderwijs*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de betrokken personen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. De bijdrageregeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de betrokken personen megedeeld. Zowel de bijdrageregeling als de schoolfacturen vermelden dat gespreide betaling mogelijk is evenals een contactpersoon tot wie de betrokken personen die dergelijke gespreide betaling wensen, zich kunnen richten.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37.

Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

...

§ 1bis. Het school- of centrumbestuur informeert de betrokken personen over het school- of centrumreglement voorafgaand aan de inschrijving van de leerling en bij elke wijziging.

Daarbij moeten volgende principes in acht worden genomen :

1° voorafgaand aan een inschrijving wordt het school- of centrumreglement schriftelijk of via elektronische drager aangeboden en verklaren de betrokken personen zich er schriftelijk mee akkoord;

2° bij elke wijziging van het school- of centrumreglement informeert het school- of centrumbestuur de betrokken personen schriftelijk of via elektronische drager over die wijziging en de betrokken personen geven opnieuw schriftelijk akkoord. Indien de betrokken

personen zich met de wijziging niet akkoord verklaren, dan wordt aan de inschrijving van de leerling een einde gesteld op 31 augustus van het lopende schooljaar;

3° het school- of centrumbestuur vraagt de betrokken personen of ze een papierenversie van het school- of centrumreglement wensen te ontvangen;

4° een wijziging van het school- of centrumreglement kan ten vroegste uitwerking hebben in het daaropvolgende schooljaar, tenzij die wijziging het rechtstreekse gevolg is van nieuwe regelgeving.

§ 1ter....

...

Art. 112.

In het school- of centrumreglement moeten, voor zover van toepassing, minimaal de volgende onderdelen worden opgenomen :

...

6° de financiële bijdrageregeling voor de betrokken personen, de mogelijke afwijkingen en de contactpersoon binnen de school, het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs of het centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen voor vragen of opmerkingen dienaangaande;

...

**Decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad*

Artikel. 21

Het schoolbestuur of zijn gemandateerde legt ieder ontwerp van beslissing voor overleg aan de schoolraad voor als dat betrekking heeft op:

...

7° het opstellen of wijzigen van de volgende regelingen :

a) het schoolreglement;

...

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

5.2. Ontvankelijkheid

De verwerende partij voert aan dat de klacht als onontvankelijk moet worden beschouwd, vermits de zoon van de verzoekers niet langer is ingeschreven in de betrokken school. Als dusdanig lijkt zij daarmee het belang van de verzoekers bij de klacht in vraag te stellen.

De Commissie heeft reeds eerder gesteld dat wanneer kan worden aangenomen dat de uitschrijving haar oorzaak vindt in de vermeende inbreuken die het voorwerp van de klacht vormen, de verzoekende partij minstens een moreel belang behoudt

(CZB/KL/KBO/2008/207; CZB/P/KBO/2011/295; CZB/KL/KBO/2011/294; CZB/KL/KSO/2012/313).

Uit het voorliggend dossier kan duidelijk worden opgemaakt dat de verzoekers zich niet akkoord hebben verklaard met het schoolreglement 2021-2022 omdat zij zich niet konden vinden in de door de school ingestelde regeling inzake de verplichte aanschaf van een laptop, welke regeling het voorwerp van de klacht vormt. Volgens de school volgde uit die weigering om het schoolreglement te ondertekenen dat de zoon van de verzoekers strikt bekeken niet meer ingeschreven was. Na ook de partijen daaromtrent te hebben gehoord, blijkt voor de Commissie duidelijk dat de effectieve schoolverandering waar de verzoekers vervolgens zijn toe overgegaan, haar oorzaak vindt in diezelfde betwisting. Daarbij voegt zich bovendien het gegeven dat uit de verklaringen ter zitting van beide partijen blijkt dat de verzoekers reeds te kennen hebben gegeven een terugkeer naar de school te wensen. In die omstandigheden

moeten de verzoekers naar het oordeel van de Commissie geacht worden een belang bij de klacht te hebben, zodat de klacht ontvankelijk is.

5.3. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij, rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving, bevoegd is.

5.4. Beslissing

5.4.1. Kosteloosheid. Kostenbeperking. Kostenraming en ouderinformatie. Algemeen.

5.4.1.1. Kosteloosheid

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Arbitragehof (thans: het Grondwettelijk Hof) in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs).

De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn evenwel kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd mag niet meer worden aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

Er moet een lijst worden opgesteld van de bijdragen die van de ouders kunnen worden gevraagd. Deze lijst moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en bij inschrijving of voor de start van het schooljaar via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld. De regeling moet ook de mogelijkheid tot het toestaan van afwijkingen vermelden. Onder afwijkingen worden specifieke maatregelen of tegemoetkomingen verstaan voor financieel minder goedge gezinnen.

5.4.1.2. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor

kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde doelstelling van het Kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven.

Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd worden. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.

De Commissie heeft in het verleden herhaaldelijk gesteld dat ook de facturatie transparant hoort te zijn, zonder daarom voor elk onderdeel tot in het laatste detail gepreciseerd te moeten zijn. Ouders die wat dat betreft vragen hebben, moeten op hun verzoek wel een gedetailleerde verantwoording kunnen ontvangen. De school dient zich zo te organiseren dat de ouders daarvoor ook terecht kunnen en correct en zakelijk geïnformeerd worden.

5.4.2. Toepassing.

5.4.2.1.1. Met betrekking tot de invoering van een laptopproject heeft de Commissie eerder het volgende overwogen:

“De Commissie heeft reeds in diverse uitspraken gesteld heeft dat keuzes voor een pedagogisch project en de daarmee samenhangende leermiddelen tot de autonomie en de pedagogische vrijheid van het schoolbestuur behoren. De Commissie is niet bevoegd om over die keuze op zich, de weerslag van die keuze op de onderwijsverstrekking en de onderwijskundige merites daarvan een uitspraak te doen. (zie o.a. CZB/V/KSO/2017/398; CZB/V/KSO/2016/374; CZB/KL/KSO/2012/311; CZB/V/KSO/2012/307). Aspecten die de kostenbeheersing en de participatie raken, vallen wel onder haar bevoegdheid. Aansluitend bij de genoemde uitspraken is de Commissie van oordeel dat een laptop kan worden beschouwd als een geïndividualiseerd werkmiddel. De kostprijs van dergelijke werkmiddelen kan in het secundair onderwijs ten laste worden gelegd van de ouders en de leerlingen.

Hieruit volgt voor de Commissie dat een school in beginsel kan bepalen dat een welbepaald type laptop voor haar een verantwoord leermiddel uitmaakt, waarvan zij de aanschaf verplicht kan voorschrijven.

Het opleggen van de verplichting om over een laptop te beschikken en het doorrekenen van de prijs daarvan bij een aanbod om die laptop via de school aan te schaffen, veronderstelt dan wel dat de school de daartoe geëigende procedure volgt. Dit betekent dat die verplichting in het schoolreglement is vermeld en dat de kost ervan in de bijdrageregeling (die een onderdeel vormt van het schoolreglement of een bijlage is bij dat reglement) moet worden opgenomen,

en dat hierover voorafgaand overlegd is in de schoolraad.” (zie CZB/KL/P/KSO/2019/431).

5.4.2.1.2. Bij het voorgaande voegt zich nu het gegeven dat scholen in het kader van het Digisprong-project in 2021 en 2022 vanuit de Vlaamse overheid middelen ontvangen voor een ICT-toestel voor iedere leerling in het 5e en 6e leerjaar van het lager onderwijs en het secundair onderwijs.¹ Voor wat betreft het secundair onderwijs gaat het om een bedrag van 510 EUR per in aanmerking komende leerling. De middelen dienen via aankoop, huur, leasing of huurkoop aangewend te worden ten laatste in het schooljaar 2022-2023; schoolbesturen die reeds in het schooljaar 2020-2021 werkten met een huur-, huurkoop- of aankoopprogramma voor ICT-toestellen kunnen de middelen uiterlijk tot en met het schooljaar 2023-2024 aanwenden. Binnen de contouren van Digisprong is het mogelijk dat een school in plaats van zelf over te gaan tot de aanschaf van toestellen die dan worden ter beschikking gesteld van de leerlingen, opteert voor een systeem waarbij de leerlingen gebruik maken van een eigen ICT-toestel (‘bring your own device’(BYOD)). Dergelijk systeem wordt immers ook als huur beschouwd (art. 3 Besluit Vlaamse Regering van 30 april 2021). In dat laatste geval dient op de schoolrekening op advies van de schoolraad een af te spreken bedrag in mindering van de schoolrekening te worden gebracht. In dit verband is het van belang erop te wijzen dat uitdrukkelijk is bepaald dat schoolbesturen ertoe gehouden zijn de verkregen middelen aan te wenden in functie van de specifieke doelstelling waarvoor ze zijn toegekend, en dat slechts in het geval met de toegekende middelen de doelstelling is bereikt de resterende middelen aangewend worden voor een andere doelstelling zoals de ruimere ICT-infrastructuur van de school.

Waar het aldus ook binnen de perken van de regeling inzake Digisprong in beginsel mogelijk lijkt te blijven dat een school aan ouders de verplichting oplegt zelf in te staan voor de aanschaf van een welbepaalde laptop, en ouders voor die aanschaf doorverwijst naar een aanbod via de school, dan blijft daarbij uiteraard onverkort de dubbele voorwaarde gelden van een opname van de desbetreffende kost in de bijdrageregeling van het schoolreglement en een voorafgaand overleg daaromtrent in de schoolraad.

5.4.2.2. In voorliggend dossier schrijft de school aan de leerlingen van het 1ste tot en met het 4de jaar en het 5de jaar bso voor om voor het schooljaar 2021-2022 een welbepaalde laptop aan te schaffen via een partner van de school, waarbij is voorzien in een koop-of huurformule. De middelen die de school ontvangt in het kader van Digisprong, worden voor de betrokken leerlingengroepen aangewend in de vorm van een tegemoetkoming t.b.v. 510 EUR per leerling, die verspreid over drie schooljaren wordt verrekend via de schoolrekening. De Commissie stelt vast dat waar in het voorgelegde schoolreglement 2021-2022 nog zeer beknopt wordt vermeld dat de betrokken leerlingen dienen te beschikken over een laptop, ‘gekocht of geleased via de school’, er in de bijdrageregeling die een bijlage van dat schoolreglement vormt, nergens melding wordt gemaakt van de desbetreffende kostprijs. Daarbij voegt zich het gegeven dat door de verwerende partij niet lijkt betwist te worden dat dit schoolreglement niet beschikbaar was vóór 1 september 2021. De Commissie wijst hier op de decretale voorwaarden voor het meedelen en afdwingbaar maken van wijzigingen aan het schoolreglement (art. 111, §1bis, 2° en 4° Codex Secundair Onderwijs). Daaruit blijkt dat een wijziging aan het reglement vóór 1 september aan de ouders moet meegedeeld zijn wil het voor het daaropvolgend schooljaar uitwerking hebben.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2021 tot vaststelling van de regels voor de toekenning van extra ICT-middelen 2021 in het kader van de Digisprong voor het gewoon en buitengewoon kleuter-, lager en secundair onderwijs en de hbo5-opleiding Verpleegkunde; Omzendbrief NO/2021/03 ‘Digisprong gewoon en buitengewoon kleuter-, lager en secundair onderwijs en de HBO5-opleiding Verpleegkunde’ van 31/05/2021.

Deze elementen laten de Commissie geen ander besluit toe dan dat de regeling inzake de verplichte aanschaf van een laptop zoals de school die heeft ingevoerd vanaf het schooljaar 2021-2022, in beginsel niet afdwingbaar is.

De kostprijs van het voorgeschreven toestel binnen zowel de aankoop- als huurformule, is samen met een reeks nadere voorwaarden en modaliteiten inzake de aanschaf en het gebruik van het toestel, dan wel opgenomen in de infobrochure die de ouders ontvingen op 11 juni 2021. Maar zelfs gesteld dat de Commissie niettegenstaande het feit dat de kostprijs van de laptop niet werd opgenomen in de bijdrageregeling en het gewijzigde schoolreglement niet tijdig werd bekendgemaakt, in dit geval zou aanvaarden dat het volstond dat de ouders omtrent de verplichte aanschaf van de laptop geïnformeerd waren via de infobrochure van 11 juni 2021, dan nog blijft de vaststelling dat ook deze infobrochure niet voor overleg aan de schoolraad werd voorgelegd. De verwerende partij stelt dat de grote lijnen inhoud van de brochure wel werd toegelicht tijdens de schoolraad van 27 mei 2021, maar dat de brochure zoals ze werd meegedeeld op 11 juni 2021 niet af was, en als dusdanig niet op de schoolraad aan bod is gekomen.

5.4.2.3. Waar de verzoekers aanklagen dat de school – die geen ruimte laat voor het gebruik van een toestel dat niet werd aangeschaft via de aankoop-of huurformule van de school – hen ernstig in hun keuzevrijheid beperkt, herhaalt de Commissie dat de school dan wel een welbepaald type laptop als verplicht leermiddel kan voorschrijven, maar dat bij een aanbod om dit aan te schaffen via de school, steeds het principe van de vrijwilligheid moet gelden. De Commissie heeft bij herhaling gesteld dat bij een schoolaanbod van studiemateriaal ouders de vrijheid behouden om het materiaal dat op de vrije markt voorhanden is, op eigen initiatief aan te schaffen (zie bijv. CZB/KL/P/KSO/2019/431; CZB/V/KSO/2017/398; CZB/V/KSO/2016/379; CZB/V/KSO/2012/307). Dit principe dient voor de Commissie te blijven gelden wanneer een school in het kader van Digisprong opteert voor een BYOD-systeem, en daarbij voorziet in een aanbod om de voorgeschreven laptop via de school aan te schaffen.

Dat inzake een schoolaanbod van studiemateriaal de vrijwilligheid steeds moet gegarandeerd worden, houdt hier voor de Commissie in dat in beginsel steeds in de mogelijkheid dient te worden voorzien dat gebruik wordt gemaakt van een eigen toestel dat ten minste voldoet aan de door de school bepaalde specificaties. Voor het in het geheel en op generieke wijze uitsluiten van dergelijke mogelijkheid, is voor de Commissie hoe dan ook vereist dat hiervoor een omstandige motivering wordt gegeven en dat het als integraal onderdeel van het beleid inzake kostenbeheersing voorwerp van bespreking uitmaakt op de schoolraad.

5.4.3. De Commissie komt tot volgende beslissing:

De kosten verbonden aan de verplichte aanschaf van een laptop zijn niet opgenomen in de bijdrageregeling van het schoolreglement. Het schoolreglement als dusdanig werd niet tijdig meegedeeld. De regeling inzake de verplichte aanschaf van een laptop zoals de school die heeft ingevoerd vanaf het schooljaar 2021-2022, is daardoor in beginsel niet afdwingbaar.

De klacht is gegrond.

De Commissie nodigt de verwerende partij uit om uiterlijk binnen de twee maanden na de ontvangst van de beslissing mee te delen hoe zij aan de beslissing van de Commissie gevolg heeft gegeven of plant te geven.

5.5. Sanctieregeling

Artikel VII.5 codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016 bepaalt dat de Commissie, wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan beslissen om een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken school op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van deze werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn.

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

De Commissie nodigt de verwerende partij uit om haar uiterlijk binnen de 2 maanden na de ontvangst van deze beslissing mee te delen hoe zij aan de beslissing van de Commissie gevolg heeft gegeven of plant te geven.

De Commissie gaat ervan uit dat verwerende partij de aanbevelingen van de Commissie zal opvolgen en oordeelt dat er vooralsnog geen aanleiding is tot het opleggen van een sanctie.

6. BEROEP

Tegen een beslissing van de Commissie kan binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de tweede dag na de postdatum van de betekening van deze beslissing, bij aangetekend schrijven een beroep bij de Vlaamse Regering, in de persoon van de Minister van Onderwijs, ingesteld worden (met een afschrift aan het secretariaat van de Commissie).

Brussel, 15 oktober 2021

Frederik Stevens
Waarnemend Secretaris

Bengt Verbeeck
Voorzitter